

«Мажоритарка» повертається

Що скоріше ми завершимо дискусії щодо змісту Виборчого кодексу, то спокійніше буде політичне життя в країні. Таку думку висловив заступник Голови Верховної Ради Микола Томенко на засіданні «круглого столу», присвяченого обговоренню проекту Виборчого кодексу.

Народні депутати й запрошені експерти зазначили, що необхідність розробки та прийняття кодифікованого законодавчого акта, який з єдиних позицій забезпечував би нормативне регулювання виборів Президента, народних депутатів, місцевих рад та міських (селищних) голів, стала сьогодні загальноновизнаною. Також на це не раз звертали увагу Венеціанська комісія, ОБСЄ, ПАРЕ.

Чому вибір законодавців зупинився на тій чи іншій моделі виборів, розповів керівник робочої групи з підготовки Виборчого кодексу – заступник голови Комітету з питань державного будівництва та місцевого самоврядування Юрій Ключковський. Так, відмова від пропорційної системи виборів депутатів усіх рад територіальних громад і повернення до си-

Мирослав ПІТЦИК: «Виборець має знати в обличчя свого депутата»

Комітет Верховної Ради з питань державного будівництва та місцевого самоврядування завершив роботу над проектом Виборчого кодексу. На 12 травня призначено парламентські слухання «Реформування законодавства України про місцеві вибори в інтересах територіальних громад». Тож ми попросили віце-президента з виконавчої роботи Асоціації міст України Мирослава ПІТЦИКА узагальнити тривалу дискусію про можливі варіанти зміни виборчого законодавства.

– Практика застосування пропорційної системи на місцевому рівні породила низку значних проблем, котрі негативно впливають на організацію місцевого самоврядування, – розповів Мирослав Васильович. – Так, зокрема, з'ясувалося, що депутатський корпус деяких міських рад сформовано переважно з іногородніх, а не з членів даної громади. Наприклад, у Броварах половина депутатів – мешканці Києва. Виникає закономірне запитання: чому кияни не балотувалися до Київради, аби обстоювати власні інтереси та інтереси своїх родичів, а подалися депутатами до Броварів? Природно, закладається сумнів у відданості мешканців столиці інтересам жителів області, тих само, скажімо, Броварів.

Це одна з причин, через яку мешканці населених пунктів утратили зв'язок із місцевими радами. Усі пам'ятають, що колись обирали депутатів від невеликого округу – вони знали всі локальні проблеми, а тому в радах переймалися об'єктами дитячих майданчиків, наведенням ладу біля під'їздів тощо. Звісно, якщо потрапляють у список хто за красиві очі, хто за родинними зв'язками, а хто й за гроші, то таким депутатам біди місцевої громади не болять.

Простежується ще одна цікава закономірність: депутати, обрані за партійним списком, ухвалюючи рішення, передусім орієнтуються на своє партійне керівництво. Вони часто не беруть до уваги інтересів міста, телефонують у Київ, щоб за-

питати, як їм голосувати з певного питання. У підсумку виникає чимало конфліктів: свого часу міський голова Миколаєва Володимир Чайка навіть заявляв про відставку через постійні непорозуміння з міською радою.

Час показав: виборець має знати в обличчя свого депутата. Тому протягом останніх чотирьох років ми постійно порушуємо питання про вдосконалення виборчого законодавства. Не так давно Асоціація міст України на загальних зборах прийняла звернення до Верховної Ради, яким вимагає відновити мажоритарну систему виборів на місцевому рівні. Кількість прихильників цієї ідеї постійно зростає – у парламенті вже зареєстровано кілька законопроектів із відповідними положеннями.

стеми відносної більшості в одномандатних округах спричинені тим, що імперативно-партійний мандат депутата «підпорядковує» його не місцевому виборцеві, а центральному органу партії.

Депутати районних і обласних рад у кращому разі представляють лише відповідний районний чи обласний центр, а деякі навіть узагалі не мешкають у регіоні, тому законодавці пропонують модель виборів на засадах відносної більшості в багатомандатних виборчих округах.

Учасники «круглого столу» обговорили й інші новели проекту Виборчого кодексу: скасування позиції «не підтримую жодного кандидата», відмову від блоків політичних партій, ідею врахування лише дійсних голосів виборців, а не всіх, хто брав участь у голосуванні (як правило, кількість бюлетенів, що визнані недійсними,

становить від 2 до 5 відсотків). Цікавою є взята із французької практики ідея про те, що для висування кандидатом у президенти необхідно зібрати певну кількість підписів на свою підтримку від осіб, яких уже обрано до представницьких органів влади.

Розробку проекту Виборчого кодексу та його презентацію було здійснено в рамках проекту «Сприяння в подальшому зміцненні виборчих процесів в Україні» за фінансової підтримки Європейського Союзу, Канадської агенції з міжнародного розвитку, Шведської агенції з питань розвитку, Ірландського агентства «Irish Aid» і Фонду стратегічних програм Великої Британії.

Докладніше про проект ідеться у попередньому номері «Віча».

Підготував Олексій СИЩУК.
Фото Миколи БІЛОКОПИТОВА.

Партії закидають Асоціації міст України, що ми, мовляв, поставили собі за мету боротися з ними. Однак це не зовсім так. Компроміс полягає в тому, що політичні партії й надалі висуватимуть кандидатів на місцевих виборах, однак висуванці ще мають переконати громаду конкретного округу проголосувати за них. Приймаючи таку систему, ми зробимо кілька добрих справ і для політичних партій. По-перше, за підсумками виборів на місцях з'являтимуться нові політичні лідери. По-друге, взявши конкретні зобов'язання перед громадою, депутати перестануть бігати з фракції до фракції. До речі, під час останніх президентських виборів найбільшої шкоди іміджу загальнодержавних політичних лідерів завдали їхні однопартійці на місцях, а не опоненти.

Обговорювався варіант виборів із так званими відкритими списками, однак технологічно він надто складний. У такому разі бюлетені перетворяться на довгезелні простирадла, де виборцю буде складно віднайти свого кандидата. Теоретично всі зареєстровані партії, а їх понад 100, мають право подати на вибори до міськради список із 50 кандидатів. Таким чином, загальна кількість претендентів становитиме 5 тисяч осіб. Коли навіть 10 партій візьмуть участь у виборах, вони виставлять 500 кандидатів. Вибрати з такої кількості – нереально. Все стає на свої місця, якщо кожна партія висує в окрузі по одному кандидату з місцевих жителів.

Насправді, вибори за пропорційною системою до районних і обласних рад суперечать Конституції України. В Основному Законі записано, що ці ради мають представляти спільні інтереси територіальних громад. А як ставитися до того, що, приміром, серед депутатів Тернопільської обласної ради місцевих жителів не більше 10 відсотків, решта – з інших регіонів країни? Доводиться констатувати: пропорційна система забезпечує лише представництво партій, а не громад. Тож на районному й обласному рівнях слід проводити вибори, на яких кожна громада обирала б певну кількість депутатів, висунутих місцевими осередками партій. Мандати в обласних радах таким чином отримують представники районних громад і міст обласного значення, а в районних радах – кандидати від сільських та селищних громад і районного центру. Відомо, що облради розподіляють кошти, які надходять за державними програмами, тож представники усіх громад мають знати про їх використання.

Із запровадження мажоритарної виборчої системи з'явиться реальний механізм відкликання депутатів. Хоча законодавство й нині містить таку норму, реалізація її ускладнена через партійне представництво в радах. Виходить, відкликати треба не одного депутата, а цілу фракцію, котра не виконує спільної передвиборної програми.

Подальше вдосконалення системи місцевої влади пов'язане з адміністративно-територіальною реформою. Її чомусь бояться ледь не всі політики, а дарма, бо без цього не вдасться ефективно здійснити будь-які інші реформи. Якщо програма Президента України, що нині готується, не передбачатиме зміни адміністративно-територіального устрою, значить, і в країні нічого кардинально не зміниться. Не можна управляти ринковою економікою, використовуючи застарілу, створену під авторитарну форму правління, систему влади. Такий симбіоз призводить до корупції. Власне, через корупцію й розвалився Радянський Союз. Доки влада матиме можливість отримувати нелегальні доходи, доти вона прикриватиме нелегальний бізнес. Саме через цю причину маємо нині критичну ситуацію з наповненням Державного бюджету України. Боротьбу з корупцією слід починати зі зміни системи державного управління.

Назріла необхідність удосконалити механізм організації влади в Києві. Ще під час роботи над першою редакцією Закону «Про місцеві ради і місцеве самоврядування» (1992 р.) планувалося запровадити в столиці широке самоврядування на рівні районів, адже за кількістю населення вони дорівнюють обласним центрам. На рівні міста мали б розв'язуватися лише загальноміські проблеми (скажімо, утримання мостів, доріг, громадського транспорту тощо).

Юрій ПОТАШНИЙ.